

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov
_____"_____"_____
2025-ci il

İxtisas: 060114–Təsviri incəsənət fənninin tədrisi metodikası və metodologiyası

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Pedagogika, psixologiya və incəsənət

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Şərq incəsənəti və memarlığı

Fənn proqramı: Lənkəran Dövlət Universitetinin, "Pedagogika, psixologiya və incəsənət " kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli №01 sayılı iclas protokolu ilə təsdiq edilmişdir

Kodu: MİF- B03

Tədris ili : II tədris ili, (2025-2026) III semestr:

Tədris yükü: Cəmi: 240 saat. Auditoriya saati- 45 (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar).

Təhsil forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı : Baş müəllim Dadaşova Aytən Natiq qızı

E-mail ünvanı: dadashzade.a.n@gmail.com

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə. Məmmədov küçəsi 19, LDU-nun 2 sayılı korpusu

III. Təvsiyə olunan dərsliklər, dərs vəsaitləri və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Aynur Seyfullayeva, Emil Ağayev "Azərbaycan miniatur sənəti" Dərslik. Bakı-2022
2. Məmmədova Maral. Mədəniyyət nəzəriyyəsi. B., 2003
3. Azərbaycan sovet ensiklopediyası I-X cildlər. Bakı, 1976-1987
4. Bəhmən Əliyev – Ayvazlı. Hindistan Etnoqrafiyası. Bakı - 2017
5. Həsənzadə C., Hacınski. E. İncəsənət. Bəşəriyyətin misilsiz sərvəti. Bakı, 1999
6. Mədəniyyət tarixi və nəzəriyyəsi. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, 2010
7. Mir-Bağırzadə S. İncəsənət tarixi (dərslik). Bakı, 2012
8. Виноградова Н.А. «Японская скульптура». М., 1973.
9. Виноградова Н.А. «Искусство Востока и античность». М., 1977.
10. Виноградова Н.А. «Искусство стран Дальнего Востока». М., 1979.
11. Виноградова Н.А. «Японская скульптура». М., 1973.
12. Виноградова Н.А. «Скульптура Японии III-XIV в.в.». М., 1981.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Şərq incəsənəti və memarlığı" fənninin məqsədi tələbələrə Şərq xalqlarının zəngin mədəni irsini, incəsənət və memarlıq ənənələrini öyrətmək, onların tarixi inkişaf mərhələlərini və dünya mədəniyyətinə təsirini dərk etdirməkdir. Fənn tələbələrdə bədii üslubları təhlil etmə, müqayisə aparma və memarlıq formalarını dəyərləndirmə bacarığını formalaşdırır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminarın nəticələrinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C

4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: 45 saat (30 saat müəhazirə, 15 saat məşğələ)

Nö	Keçilən müəhazirə mövzularının məzmunu	Müh.	Sem.
1.	Mövzu: Şərq incəsənətinə və memarlığına giriş. Plan: 1. Şərq mədəniyyəti. 2. Qədim şərq incəsənəti.	2	2
2.	Mövzu: Qədim Hindistan incəsənəti və memarlığı. Plan: 1. Erkən tikililər: Xarappa və Mohenco-Dara. 2. Buddist memarlığı: Əstup, çaytya, Ajanta monastr kompleksi. 3. Hind məbədləri: Kxadjuraxa və Bhubaneşvar. 4. Hind rəngkarlığı: Moğol rəssamlığı. 5. Tac Mahalın tarixi.	4	2
3.	Mövzu: Çin incəsənəti və memarlığı. Plan: 1. İpək və kağız üzərində ənənəvi Çin rəsmi "Qoxua". 2. Ənənəvi Çin memarlığı: saraylar, paqodalar, mağara məbədlərinin təşəkkül tapması. 3. Vey dövrü Çin heykəltəraşlığı və boyakarlığı. 4. Rəssam Se Xe və Qu Kay Çji yaradıcılığı. 5. "Beş sülalə" (907-960), "Sun" (960-1279), Yuan (1279-1368) və Min (1368-1644) dövlətləri dövrü Çin mədəniyyəti və incəsənəti.	4	2
4.	Mövzu: Koreya və Yaponiya incəsənəti və memarlığı. Plan: 1. Koreya memarlığı və incəsənəti (İbtidai dövrlər, Üç Krallıq Dövrü (təxminən 3-4-cü əsrlər – 668)) 2. Koreya məbədləri – Buddist və Konfutsiçi məbədlərin memarlıq irsi. 3. Yapon incəsənəti (Cyomon keramikası, Zen və mürəkkəblə rəsm, Yamato-e rəsmləri) 4. Yapon rəssamlığı: Katsuşika Xokusay (Katsushika Hokusai)	4	2
5.	Mövzu: Türkiyə incəsənəti və memarlığı. Plan: 1. XI-XIII ə.ə. Türkiyə incəsənəti. 2. XIV-XVII ə.ə. Türkiyə memarlığı. 3. Rum sultanlığı incəsənəti və XIV-XVII ə.ə. Osman memarlığı. 4. XIV-XVII əsrlər Türkiyə təsviri incəsənəti və dekorativ-tətbiqi sənəti.	4	2
6.	Mövzu: Orta əsrlər - VII-XV əsrlər İran incəsənətinin inkişafı. Plan: 1. VII əsrin ortalarından XIII əsrin əvvəllərinə qədər İran memarlığı. 2. XIII-XIV əsrlərin ikinci yarısında İran memarlığı. 3. XIV əsrdə Şiraz miniatür məktəbinin yaranması və inkişafı. 4. Şiraz boyakarlığında Firdovsinin "Şəhnamə" əlyazmalarının miniatürləri.	4	2
7.	Mövzu: Qədim və orta əsrlər dövrü Cənubi-şərqi Asiya ölkələrinin incəsənəti. Plan: 1. Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinin qədim memarlığı. 2. Qədim Orta Asiya incəsənəti.	2	2
8.	Mövzu: Orta əsrlər dövrü Əfqanıstan incəsənəti. Plan: 1. Orta əsr Əfqanıstan memarlığı 2. XV əsrdə Herat miniatür məktəbinin təşəkkülü. 3. Firdovsinin 1430- cu il "Şahnamə" əlyazmasına işlənən miniatürlər. "Kəlibə və Dimnə" miniatürü. 4. Tanınmış rəssam Kəmaləddin Behzad (1455-1535) yaradıcılığı.	4	
9.	Mövzu: Orta əsrlər dövrü Monqolustan incəsənəti. Plan: 1. XIII-XIV əsrlərdə Monqolustanın mədəniyyəti və incəsənəti. 2. Moğol rəssamlığı (Moğol miniatürü, Moğol məktəbi, Moğol üslubu). 3. Monqolustanın dekorativ-tətbiqi sənəti.	2	1
	Cəmi: 45 saat	30 s.	15 s.

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

- Şərq mədəniyyətinin əsas inkişaf mərhələlərini izah etməyi bacarmalıdırlar.
- Şərq incəsənətinin üslubi və məzmun xüsusiyyətlərini təhlil edə bilməlidirlər.
- Şərq memarlığının əsas tipoloji formalarını və memarlıq məktəblərini tanımalıdırlar.
- Müxtəlif dövrlərə və regionlara aid sənət nümunələrini müqayisəli şəkildə təhlil edə bilməlidirlər.
- Əldə etdiyi bilikləri müasir mədəni proseslərin dəyərləndirilməsində tətbiq etməlidir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Şərq incəsənətinin və memarlığının əsas istiqamətlərini və dövrlərini tanıyır;
- Əsas memarlıq abidələrini, rəssamlıq və tətbiqi sənət nümunələrini təhlil edə bilir;
- Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin qarşılıqlı təsirini izah edir;

- Memarlıq və incəsənət nümunələrinin simvolik və estetik məzmununu şərh edir;
- Topladığı bilikləri tədqiqat, təhlil və yaradıcılıq fəaliyyətində tətbiq edir.

XIII. İmtahan sualları:

1. Erkən tikililər: Xarappa və Mohenco-Dara.
2. Buddist memarlığı: Əstup, çaytya, Ajanta monastr kompleksi.
3. Hind məbədləri: Kxadjuraxa və Bhubaneşvar.
4. Hind rəngkarlığı: Moğol rəssamlığı.
5. Tac Mahalın tarixi.
6. İpək və kağız üzərində ənənəvi Çin rəsmi "Qoxua".
7. Ənənəvi Çin memarlığı: saraylar, paqodalar, mağara məbədlərinin təşəkkül tapması.
8. Vey dövrü Çin heykəltəraşlığı və boyakarlığı.
9. Rəssam Se Xe və Qu Kay Çji yaradıcılığı.
10. "Beş sülalə" (907-960), "Sun" (960-1279), Yuan (1279-1368) və Min (1368-1644) dövlətləri dövrü Çin mədəniyyəti və incəsənəti.
11. Koreya memarlığı və incəsənəti (İbtidai dövrlər, Üç Krallıq Dövrü (təxminən 3-4-cü əsrlər – 668))
12. Koreya məbədləri – Buddist və Konfutsiçi məbədlərin memarlıq irsi.
13. Yapon incəsənəti (Cyomon keramikası, Zen və mürəkkəblə rəsm, Yamato-e rəsmləri)
14. Yapon rəssamlığı: Katsuşika Xokusay (Katsushika Hokusai)
15. XI-XIII ə.ə. Türkiyə incəsənəti.
16. XIV-XVII ə.ə. Türkiyə memarlığı.
17. Rum sultanlığı incəsənəti və XIV-XVII ə.ə. Osman memarlığı.
18. XIV-XVII əsrlər Türkiyə təsviri incəsənəti və dekorativ-tətbiqi sənəti.
19. XIII-XIV əsrlərin ikinci yarısında İran memarlığı.
20. VII əsrin ortalarından XIII əsrin əvvəllərinə qədər İran memarlığı.
21. XIV əsrdə Şiraz miniatür məktəbinin yaranması və inkişafı.
22. Şiraz boyakarlığında Firdovsinin "Şəhnəmə" əlyazmalarının miniatürləri.
23. Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinin qədim memarlığı.
24. Qədim Orta Asiya incəsənəti.
25. Orta əsr Əfqanıstan memarlığı
26. XV əsrdə Herat miniatür məktəbinin təşəkkülü.
27. Firdovsinin 1430- cu il "Şahnamə" əlyazmasına işlənən miniatürlər. "Kəlilə və Dimnə" miniatürü.
28. Tanınmış rəssam Kəmaləddin Behzad (1455-1535) yaradıcılığı.
29. XIII-XIV əsrlərdə Monqolustanın mədəniyyəti və incəsənəti.
30. Moğol rəssamlığı (Moğol miniatürü, Moğol məktəbi, Moğol üslubu).

XIV.Kollektivium sualları

I Kollektivium sualları

1. Erkən tikililər: Xarappa və Mohenco-Dara.
2. Buddist memarlığı: Əstup, çaytya, Ajanta monastr kompleksi.
3. Hind məbədləri: Kxadjuraxa və Bhubaneşvar.
4. Hind rəngkarlığı: Moğol rəssamlığı.
5. Tac Mahalın tarixi.
6. İpək və kağız üzərində ənənəvi Çin rəsmi "Qoxua".
7. Ənənəvi Çin memarlığı: saraylar, paqodalar, mağara məbədlərinin təşəkkül tapması.
8. Vey dövrü Çin heykəltəraşlığı və boyakarlığı.
9. Rəssam Se Xe və Qu Kay Çji yaradıcılığı.
10. "Beş sülalə" (907-960), "Sun" (960-1279), Yuan (1279-1368) və Min (1368-1644) dövlətləri dövrü Çin mədəniyyəti və incəsənəti.

II Kollektivium sualları

1. Koreya memarlığı və incəsənəti (İbtidai dövrlər, Üç Krallıq Dövrü (təxminən 3-4-cü əsrlər – 668))
2. Koreya məbədləri – Buddist və Konfutsiçi məbədlərin memarlıq irsi.
3. Yapon incəsənəti (Cyomon keramikası, Zen və mürəkkəblə rəsm, Yamato-e rəsmləri)
4. Yapon rəssamlığı: Katsuşika Xokusay (Katsushika Hokusai)
5. XI-XIII ə.ə. Türkiyə incəsənəti.
6. XIV-XVII ə.ə. Türkiyə memarlığı.
7. Rum sultanlığı incəsənəti və XIV-XVII ə.ə. Osman memarlığı.
8. XIV-XVII əsrlər Türkiyə təsviri incəsənəti və dekorativ-tətbiqi sənəti.
9. XIII-XIV əsrlərin ikinci yarısında İran memarlığı.
10. VII əsrin ortalarından XIII əsrin əvvəllərinə qədər İran memarlığı.

"Şərq incəsənəti və memarlığı" fənninin sillabusu 060114–Təsviri incəsənət fənninin tədrisi metodikası və metodologiyası ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Pedaqogika, psixologiya və incəsənət kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol №01).

Fənn müəllimi:

b/m A.N.Dadaşova

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev